

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

Михайло Михайлович СЕРЕДЕНКО.
До 90-річчя з дня народження

Михайло Михайлович Середенко (17.10.1933 – 27.04.2003) – знаний український патофізіолог, доктор медичних наук, професор, завідувач відділу з вивчення гіпоксичних станів у 1981 – 2003 рр.

Михайло Михайлович народився у м. Харкові у родині науковців. Після закінчення з відзнакою Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця працював лікарем у Київській обласній лікарні. Бажання займатися науковою роботою спонукало його у 1959 р. вступити до аспірантури Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця, до відділу, керованого засновником української гіпоксичної школи академіком М.М. Сиротиніним. Безпосередніми вчителями молодого вченого у галузі патофізіології дихання та вікових особливостей розвитку гіпоксичних станів були професори Н.В. Лауер та А.З. Колчинська. Михайло Михайлович успішно захистив кандидатську дисертацію в 1965 р. і тривалий час очолював лабораторію газообміну при відділі фізіології дихання. У 1980 р. М.М. Се-

реденко захистив докторську дисертацію і в 1981 р. став завідувачем відділу з вивчення гіпоксичних станів, яким керував до своєї раптової передчасної смерті у 2003 р. У його великому науковому доробку близько 350 наукових праць в Україні та за кордоном, серед яких 4 монографії і монографічні видання, 2 патенти на винаходи і способи лікування. Під його безпосереднім керівництвом розроблялися та проходили апробацію численні медичні препарати, які і дотепер знаходять широке застосування у клінічній практиці. Деякі статті М.М. Середенка та його учнів (зокрема, «Severe hypoxia activates lipid peroxidation in the rat brain» (1990), [https://doi.org/10.1016/0009-3084\(90\)90145-H](https://doi.org/10.1016/0009-3084(90)90145-H)) стали класичними і продовжують цитуватися вже понад 30 років. А монографія «Механізми розвитку і компенсації гемічної гіпоксії» (1987, зі співавт.) зараз одержала нову значимість та стала підставою для продовження науково-практичних розробок у військову добу.

М.М. Середенко був високоєрудованим талановитим ученим, видатним організатором. В його особистості яскраво проявився талант науковця-вчителя, який опікувався великою спільнотою учнів з різних куточків України та за її межами. Михайло Михайлович створив наукову школу, виховав цілу плеяду відомих вчених-гіпоксистів, під його керівництвом захищено 21 кандидатських і 6 докторських дисертацій. Серед його учнів слід назвати докторів медичних та біологічних наук Ю.М. Колесника, К.В. Розову, В.І. Портніченка, А.В. Абрамова, С.Б. Ковалю, І.Д. Глазиріна, В.П. Пожарова та багатьох інших. У нашому відділі Михайло Михайлович створив унікальний колектив наукових співробітників-одномумців, які тісно спілкувалися і часто, забувши про родини, працювали в «ненормованому» режимі. Михайло Михайлович завжди був доброзичливим, дарував натхнення і підтримку, турбувався про

колеги, допомагав у наукових та ненаукових труднощах життя. Формуванню його виняткової особистості та світогляду сприяло спілкування ще у батьківській родині з відомим колом представників української творчої інтелігенції, зокрема, поетами П. Тичиною та М. Сосюрою, глибока обізнаність з музикою, літературою та мистецтвом, які визначали його високі моральні якості і щирі любов до своєї країни.

У сферу наукових інтересів М.М. Середенка входив широкий спектр проблем фізіології та патофізіології дихання, гіпоксії, вікової фізіології, клінічної патофізіології, спортивної медицини, порушень транспорту й утилізації кисню в організмі, пошуків шляхів їх корекції. В останні роки М.М. Середенко зосередив свою увагу на дослідженнях механізмів розвитку тканинної гіпоксії на клітинному, субклітинному та молекулярному рівнях. Як визнаного фахівця у цих галузях, його запрошували читати лекції не тільки в наукових та освітніх закладах України, але й за кордоном. Тривалий час Михайло Михайло-

вич працював викладачем в Інституті спорту м. Ополе (Польща), де й дотепер його згадують зі вдячністю. Визнанням досягнутих М.М. Середенком успіхів стало присудження йому Державної премії України в галузі науки і техніки в 2000 р. Він був обраний членом Нью-Йоркської Академії наук, тривалий час виконував обов'язки заступника голови експертної ради ВАК України, члена експертної комісії науково-технічної ради Українського Антарктичного центру МОН України, члена спеціалізованої вченої ради при Інституті фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України, члена правління науково-медичного товариства патофізіологів України, редколегій «Фізіологічного журналу» та «Українського антарктичного журналу».

М.М. Середенко був життєрадісною, світлою особистістю. До нього завжди тягнулися люди, кожному він намагався дати добру пораду і підтримку. Ці чудові якості досі є прикладом для колег і учнів, які наслідують його творчі та життєві принципи, продовжують його наукові пошуки.